

Мэкъуюгъум
и 8-р — социальнэ
ЮфышIэм и Маф

Социальнэ къулыкъухэм
яюфышIехэу,
яветеранхэу лытэнэыгъэ
зыфэтишIыхэрэр!

Шъусэнэхъат епхыгъэ мэфэкъим-
кэ тышууфэгушо!

Цыфхэм ящыкIэгъэ дэдэу щыт
юф къин шъузфэгъэзагъэр.

Щынэнгъэм чыпэ зэжкуу цифар-
тъхэм шоо шъушиуагъэкэ 1991-
гушуу агъоты. ГукIэгъу зэрэшүхэ-
лым, шъуиyoф хешшыкъышо зэрэ-
фышуиэм, цыфхэм яюфыгъохэм
язэшшохын лъэшэу шъуналэ зэрэ-
тежкүгъэтэрым япхыгъэу янеущы-
рэ мафэ нахь дэгъу зэрэхүщтым
цифхэм яцыхъэ тель мэхъу.

Гъэрекло коронавирусым зыкъы-
заштэм, социальнэ къулыкъухэм
ащылажъэхэрэм юфэу зэшшуахырэм
лъэшэу къыхэхъогъагъ. Ау аш емы-
лъытыгъэу социальнэ юфышIэм
къафэгъэзэгъэ цыфхэм яфэло-фа-
шIэхэр чанэу агъэцэлгъагъ, волон-
терхэм ятусэхэу пенсионерхэм,
сэкъятныгъэ зиэхэм, зигъот макъэ
унагъохэм 1991-гушуу афэхъугъэх.

Цыфхэр социальнэ зуухумэрэ
къулыкъухэм хэхъоныгъэ ягъашы-
гъэн зэрэфаер пандемиим ильехъан
нэрэйлэгъу къехъугъ. Социальнэ
дэеу ухуумагъэхэм непэ нахь лъэ-
шэу анаа атырагъэт хъугъэ, хэгээ-
гум иташхэм мышкэ 1991-гушуу
тедзэхэр ренэу агъэнафх. Урысы-
ем исхэр социальнэ ухуумагъэхэм
иоф гъэрекло къыщегъэжъагъэу
Конституцием цыкIэгъэптыхъажы-
гъэ хъугъэ. Джащ епхыгъэу шъо-
лтырхэм яхэбээ къулыкъухэми,
социальнэ къулыкъухэми пшээдэ-
кыжъэу ахырэм къыхэхъуагъ.

Ныбджэгъу лъаплэхэр! ЩылкIэ-
псэукъэм зыкъегъээлгъэнэир, цы-
фышхъээ пчагъэр къемыгъэхы-
гъэнэир зэклэми зэдтилшэрил.
Талэки шууипшэрилхэр хъупхъэу
жъуяцэлхэнхэу тышшүшэгъуагъ.

Шъусэнэхъат епхыгъэ мэфэ-
къим-кэ джыри зэ тышууфэгушо!
Псауныгъэ пытэ, щылкIэ-псэукъэм
шъуи1991-нэир, Адыгэ Республиком щы-
псэухэрэм алаа юфшIэм къызэ-
рымыкло жъуяцэлхэнхэу гъэхэ-
гъакIэхэр щышшүшынэир тышуу-
фэлъало!

Адыгэ Республиком
и Лышхъэу, Урысые политикэ
партиеу «Единэ Россия»
и Адыгэ шъольыр къутамэ
и Секретарэу
Къумпыйл Мурат

Адыгэ Республиком
и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Шум, гукIэгъум язехъакIу

Социальнэ юфышIэу Адыгеим непэ щылажъэхэрэм шъхээзэкъо ыкли сэкъятныгъэ зиэхэм
алъыпльэнхэр зипшэрыльхэр мымакIэу ахэтых. Ясэнэхъат мэфэкI ехъулIэу ахэм ащыщ
зыудгъэкIагъ. Нинихъу Ольгэ ишысэкI юфышIэн хэшагъэ тыхъугъ.

Ильес пчагъэр хъугъэу, пчадыж къес
кушхъэфачъэм тесэу бзыльфыгъэр сапэ
къефэ. Сэлам зэтэхы тышэблэккы. Мафэ
горэм сшогъэшIэньонуу аш сеупчыгъ:
«Сыда пцэр? Кушхъэфачъэм утесэу
ипсауныгъэ огъэптил фае».

— Сэ сцэр Ольга. Псауныгъэм паеп
сызыкIытесир, социальнэ юфышIэу си-
щыт. Сызылыпльэхэрэр чыжъэ зыдэ-
шысхэр, арышь, кушхъэфачъэр сэгъэ-
федэ, — гушозэ аш джэуап къиситы-
жыгъ.

Джары къызэхкIыгъэр социальнэ ю-
фышIэм и Мафэ ипэгъокIэу Нинихъу
Ольгэ гущи1991-гушуу сифэхъуныр. Ар цыфхэм
ясоциальнэ фэло-фашихэр зыгъэ-
цэклээр Зэхбуйтэгъэ гупчэу Мыекъуапэ
дэтым иофиши.

— Цыфхэр социальнэ къеухумэгъэн-
хэмкэ апэрэ отделениер Мыекъуапэ
къыщызэуахыгъэ къодыуу, 1991-рэ ильэ-
сым, юфышIэнэир езгэжъяагъ, — ыгу къэ-
кыжы Ольгэ. — Социальнэ юфышIэ
пэпчь къалэм ирайонхэр зэтэутыгъэхэу
къытфагошхи, зизакуу псэурэ нэж-
лүжхэр къыхэдгээшынхэу пшъэрыль
къытфашыгъагъ. Уахтэр мэзаем тэ-
фагъ, чыышхуу, ос зэтетэкъуагъэр зэуд-
гъэзыхызэ, унагъо пэпчь тыуухъэштыгъ.
Къин дэдэ тъээтугъэ. Кыистефагъэр
«шпагаткэм ирайон» зыфалорэр арыгъэ.
Шагум къыдэхырэ нэбгырэ пэпчь къэ-
барым щыдгъэгъуазэштыгъэ. Джаузэ
нэбгыри 7 къэсүүгъоигъагъ.

Я 90-рэ ильэхэр, «зэхокыныгъэр»
къежьагъэу, къэралыгъомки, цыфхэмкли

къин дэдэу щытыгъ. Анахъу гъомыла-
пхэхэм якъэцэфын гъотыгъуау хъульга-
гъэ. Тучанхэм чэзыухэр бэу ачIэтигъэх.

— Нэжъ-лужхэм пенсиер къазараты-
кэ, тхъум, нэкульым, щэм афааштыгъэх.
ЯщыкIагъэм тэфэшт ахъщэр къытатэу
тучаным тызафаклоу, чэзыум къыщытэ-
заохуу къыхэкIытштыгъ, — щхыз къеуатэ
Нинихъу Ольгэ.

Ау зэхэшээ куу зиэм социальнэ юфышIэм
къызэрежхэрэр, аш илээпIэгъу
зэряшькIагъэр къыгурьоштыгъ. Къынью
зэфэшхъафхэр зэпичыхээ уахтэр klyau-
gъэ. Ильэси 8-рэ нахь юф ымышлагъуу
ипсауныгъэ изытет къызэхыхи, сигүш-
тэгъуу юфышIэм къылукыжынэу хъульгъэ.
Псауныгъэр зыпкэ зеуцожыым, аш нэ-
мыкI юфышIэнхэм зафильзагъ. Ау угукэ
узыфэмшэгъэ сэнхэхъатым юф рышшэн
пльэкIытштэп. Ольгэ социальнэ юфышIэнэ
2009-рэ ильэсым къыфигъээжыгъ. Мые-
къуапэ ипсэупIэу «Восход» зыфилорэм
щыпсэухэрэ шъхэзакъохэм ильэс зэкэ-
лэлтихъохэм ахэтигъ. 2012-рэ ильэсым
къыщегъэжъагъэу къутырэу Гавердовскэм
щыпсэурэ шъхэзэкъо нэбгыри 6-мэ-
дхы ар альэлпээ.

Социальнэ юфышIэу уштыныр псын-
кIэп, klyau чыгэхэшIэнгъи хэолхъэх.
Умыгупсе цыфым илыуз зэхэпшIэныр
къызэрхыкIоп, арышь, мы сэнхэхъатым
фэгъэзагъэхэм ар гукI посэки къыхахы.
Аш даклоу, цыфыгъэшхор зищыкIэгъэ
сэнхэхъат.

Гущи1991-гушуу зыфэхъунхэ, ягупшишэхэр
зэхэзыхыкIын, зынаэ къататын — мы
къэтчыгъэхэм анахъу ашыкIэхэрэр
зыныбжь хэклотагъэхэр арых. Мыш къе-
гъэнафе социальнэ юфышIэм исэнхэхъат
мэхъанэ зэриэр, щы1991-гем зэришь-
кIагъэр. Джащ епхыгъэр зыдигъэу Нинихъу
Ольгэ ильэс пчагъэрэхэм щытхъу
хэлъэу юф ешэ.

Нэжъ-лужхэм Ольгэ къызэрэуатын
щы1991-гушуу яklas, къежхэх. Ар пстэу-
ми къадэхъун альэкIырэп. Тигуши1991-
гушуу уеплымы ицфыгъшүгъэ къыхэхы,
уэлэпищэу, дахэу мэгүшьиэ.

— Анахъ хякI лъаплэу къэкоштым
зэржэхэрэм фэдэу сэ Ольгэ сыльэлпээ,
— ИкIеух я 2-рэ нэклуб. ит.

ЗекІоныМ ихэгъэхъон пыльых

Ахэм ягъэпсын пэуягъэхьацт
мылькур, къэралыгъор Іэпынэгъу
къафэмыхъумэ, субъектхэм яза-
къюн, рагъакъуучьчилтэп.

Непэ зеклон юххэмкээ ти-
республикэ изытет, зыгъэсэ-
фыгъо лъехъанэу къесыгъэм
хъаклехэм зэрраНгъокыщхэм,
зеклон проектхэм ягъэцкээн
зэрхэлажьэрэм Адыгэ Республика
зеклонымре зыгъэ-
псэфыгъэхмэркээ и Комитет
ипашэ игуадзэу Джарымэ Бел-
лэ нэйасэ тафишыгъ.

— ЗекІоным фэгъэхвы-
гъэ программэхэу ѹыІэ-
хэм джыри зы къахэ-
хъугъ. Аиц иғъеңкэлІэн
хэгъэгумкИ АдыгеймкИ
шIуагъэ къыхынэу, зе-
кІоным зыкъыригъэІэ-
тынэу шIуущэгүгъа?

Зэкіэм апэ тшыгъэр зекіоным-
кіе инфраструктурэм игъэпсын
зэрэлъыдгъэкіотэштүр ары.

Цыфхэм зызыгъэлсээфхээр чынпілэхэм гьоуг зэтегъэлсээхээр ятщэлэнхэу, гьогужжээр дьэккэжынхеу тыфай. Электричествэр, газыр, псыр зэрамыщэллагъэхэ чынпілэхэр тиіх. Зэкіем анах юфыгто шхъяаю республикем къыхигъэшцирэр къушхъэ курортэу «Лэгъо-Накъэ» зэрифешуашэу дахэу ыкли дэгью зэрагъэпсштыр ары. Аш фэгъэхъыгъэ зэзэгтыныгъэм Петербург щыкклогъэ Форумым Адыгейим и Пышхъэрэ «Краснэ Полянэм» игенеральнэ пащэу Андрей Круковскэмэ щызэдькілэтхагъэх. Объектыр гьэпсыгъэ зыхъукэ федэу къыпеклаклорэм республикэм гъэхъягъэхэм хэпшийкэу къызэрхагъэхъоцтым мэхъянэшхо ил. Туротраслым ипредприятиехэри, проектыкіэу тыздэлажъэхэрэи аш зэрээытищэхъэм тицыхъэ тель.

— Пандемией зыгъэпсэ-
фактохэм язеклон тыдэ-
кли инэу изэрар къащи-
ригъэклыг...

— Ары, тэри туризмэм епхыгъэ типредприятиехэм мэзицэ lof ашлагъэп. Цыфхэри яунэхэм къарамыгъэкынхэу, тучанхэмрэ аптекхэмрэ анэмык мыклохэу къыхэкыгь. Гъатхэм цыфхэр нахь шъхъафит хъульгъягъэх. Бэдзэогъу мазэм зы-

Зеклон индустриер зыщызэтегъэпсыхъэгъэ хэгъэгүхэм экономикэм ыльэнныкъоклэ хэхъонигъэшлүхэр зэрашлыхэрэм зэклэри щыгүац. Зыгъэпсэфакло къаклохэрэ цыфхэр бгъэрэзэнхэм пае уахьтэм диштэрэ инфраструктурэрэ хъаклэш зэтегъэпсыхъагъэхэмрэ уилэнхэ фае.

гъэпсэфаклохэр бэү тиеспубликэ къаклохэурагъэжжэйгэв. Къэралыгьо гъунапкъэм рамыгъэкыщыгъэхэм Къыблэ лъеныхком зыкъаьгъэзэгъаг.

Къэралыгъом ипащхэм яунашъоклэ, цыфхэр зеклоным тырагъэгушухъаным пае, ахъщэузыгъэпсэфыгъо пальэм тырагъэкодагъэм щыщ къаратыжъэу рагъэжъэгъагъ. Къызера-гъэзжъырэ ахъщэм «кешбэк-клэ» еджагъэх. А шыклэр агъэфедээз аперэ мафхэм къащегъэжъагъэу сомэ миллионишъэпчагъэхэр цыфхэм япутевкэхэм, тур зэфшэхъафхэм атырагъэкодагъэх.

Ильээсүкіем икъихъагы ти-
туроператорхэм апэрэ мэзи-
щым юф зерамышлагыем кыы-
рагъэхъыжыгъ. Адыгейм зыгъэ-
псэфакло къэкъуагъэхэм япчыа-
тъэ 2019-ре ильээсүм зыщызгъэ-
псэфыгъагъэхэм актэхъажы-
гъагъ, мин 465-м нэсыгъагъ.

— Цыфхэм зызщагъе-
псэфыгъэхэ чынIэхэр
агу зырихъхэкIэ, ахэм

Къагъэзэжъэу хаб

Кызызэррапэгъок! Йыхэрэм, зыщыпсэухэрэ хъак! Іещ-хэр зэрэзэтегъэпсыха-гъэхэм, зерагъашхэрэм бэ ялтытыгъэр. Адыге-им зыгъэпсэфыгъо лъэ-хъаным сыдэушиштэу зы-фигъэхъазырыгъя?

— Иктыгэе ильесым тицыйф-
кэр іеккыб къералыгъохем амын-
таклохуэй зэрэзэтэра! эжагъэ-
кэм къыхэккыгъагъ хэгъэгу клоц-
веклоныр бэмэ къызкъыхахы-
гъагъэр, тиопператорхэми ар-
ягопагъ.

Мы илья́сми зекон индустрии хэцгэхээ предпрайтияялтээми Ioft аш!э, коронавирусным цыфхэр щуухумэгъэнхэмжэлээ зэрхьанхэ фэе Ioфыгъохэрэгъяцак!эх. Гъэхъэгъэшхорхорымышигъэхэми, ильяс къесэжкак!эшхэм, кемпингхэм, отельхэм, нэмыхи зыгъэпсэфып!эчнып!эхэм къахэхьо.

*— ЗекІоныр индустрие
псэү мэхъү. Тэ тихъакІэ-*

**хэм ядгээльэгүүни, яд-
гэшийн, нэгүас зыфэ-
тийнхи сүдигүүни та-
щыг Иэрэп. Анахьэу шын-
зыныльтыштхээ Гофы-
гъохэр сүд фэдэхэ?**

Республикээр федеральнэ программэ зэфэшьхяафхэм зэрахэлажьэрэм ишүагээ къэ-
кло. Мыеекъопэ районым газ-
рыкlyаплэхэр нагъэсыгъэх, Гъо-
зэрыплъэрэ Лэгъо-Накъэрэ зэзыгхыщт гъогуклэм ишын
лъагъэклятэ.

— Тызыхэт ильэсми,
тапэкли Иофихъебзэ
шъхьалэу жьугъянэфа-
гъехэр зыфэдэхэр къым-
фэЮатэба.

— Етхыжъэгъэх юфтхьа-
бзэхэр лынгъэкотьщых. Адыгэ
Республикэм индивидуальнэ
программэ къызэрдильтытуу
Дахъорэ Лэгъо-Накъэрэ зээзы-
пхырэ гъогур агъэкілжкы. Къу-
шхъэ зыгъэпсэфынпіэу Лэгъо-
Накъэ къаклохэрэм ар агу ри-
хъеу, ыгъатхъэху щытынны пае
яшыкігъэ пстэури къыдальтытэ-
зэ агъэпсы. Лэгъо-Накъэ экоку-
рорт шхъыаэу тиїшт, аш зэри-
фэшъушаэу сервисри щызэхэ-
шэшт синт.

— Аш фэшъхьяфэу Адыгэ Республикаем зекъонымрэ зытъепсэфып! Эхэмрэкі и Комитет зыхэлэжьэрэ хуугъэ-шлэгтэ ю-фыгъохэм ямэфэпч зэрэзэтед-гэуцожыгъяр къасло счлоигъу. Арышь, ильэс къэс хэдгъеун-нэфыкыгъэрэ мафэхэу адыгэ къуаем, хъалыжъом, къэбым, Интерраллим, нэмькхэмий афэгъэхыгъэхэм пэшлорыгъэшьэу шүүжьятаг-абдагъа.

— Белла, шынгуухэлхэр
кыыжъудэхъунхэу тэри
шынфэмэй.

Дэгүүшүүлэгч
ШАУКЬО Аслынгуаш

ТыГъУас.

Республикээр ылтээ зэрэг
теуцуагъэр сүнэгүү кэ-
кыгыгь. Обществэм ишыгынхэгээ
кыхаеххүхэхэрэм сыйдигъуи
сагжэгумэктэштигь. Тхаклом
икъэлэмийэ тхыгъэ гъэшлэ-
гъонхэр кыныпкыл шлонгъомэ,
общественна, политикэ шыгын-
хынгъэм дэгьоу щигъозэн фae.
Сэ СССР-м и Аштарэ Совет
сихэтэгь, Адыгэ Республикаам
игъэлсын сидах хэсшыхыагь.
Гэогоу къэткүгъэм сифыдыре-
плъэкъижыээ, зэхъокыныгъэу
фэхүүгъэхэм непэ уасэ къястын
сльэкъишт.

АВТОНОМ ХЭКУ

Ильэсүү 100 фэдизикээ тызэгкілээбэжкыщт. 1922-рээ ильэсүүм бэдээгүйм и 27-м ВЦИК-м и Президиум инаашьюу къыдэкыгъэм мырэущтээ итыгь: «Кубано-Черноморскэ хэкум и Краснодар, и Мыекъопэ отделхэм адыгэхэр зэрыс чыпілэр къахаэгъэкыжыгъэнэу ыкли Черкесскэ (Адыгэ) автоном хэку зэхэшгэгъэнэу...» Джаш тетэү Адыгэ автоном хэкур щылэхь угъэ. Ар зэрээхащагъэр лъяпкъ-къэралыгъо, советскэ гъэпсынымкіэ совет хабзэм ильбэкүүшхоу щытыгь. Тарихымкіэ апэрэу адыгэ лъяпкъым политикэ фитыныгъэхэр, къэралыгъо гъэпсыкэ илэхэ хууьэ. Шэуджэн Мосэ, Хъахъурэтэ Шыхъанчэрые, Гъукэкүүл Даут, Дмитрий Швец, Казимир Головович, Мишурье Казбек, Петр Заема ыкли нэмүкхэм Адыгэ-им къэралыгъо гъэпсыкіэ илэхуунымкіэ бэ ашлагъэр.

ХАУЫЛМАС ОС АШАГАР.
1922-рэ ильясмын итгэгэйзээ автоном хэкүм и Советхэм яа I-рэ зээфэс къуаджэу Хъакурынэхъяблэ Ѣыкыуагь. Политически, административнэ, экономическэ күлтурнэ гъэпсынны епхыгъе юфыгъошхохэм мыш щатегуушыягъэх. Хэку гъэцэктэло комитетэу Хъахъурэтэ Шыхъянчэрые зипашэр мыш Ѣыхалзыгъагь.

Хэдээгүй ба үй.
Хэгээгүй зэошхор къемыжье-
зэ, пэнбээ хэхүм щызэблахуяа.
Илофшлаклекіл а пстэуми нахь
къаҳэцьгээр Хъаҳуэрээ Шы-
хъянчэрые Умар ыкъор ары. Ар
лофшлеклошху щытыгъ, цыифхэм
ягумэкыгъохэр зэрээшүахы-
рэм ренэу гүунэ льифыщтыгъ,
ильэпкь къыхэкыгъэхэм льтэ-
ныгъэшко афишыщтыгъ. Ежь
цыифхэмийн ар шу къальэгъужы-
штыгъ.

Автономием ифэмэ-бжымэшүү хэхүм исоциальнэ, иекономическэ, икультурнэ, идуховнэ хэхёнынгээ тыраригъэхъягъ. Плэльэ кээкым къыклоц Адыгем им исхэм тхаклэр алэ кырагъэхъягъ, гурыт еджаплэхэр, культурнэ-просветительскэ учреждениехэр къызэуахыгъях, лъяпкъ печатыр, литературэр, искусстваар шыяха хүгъяа. Хъыз-

Мэкү-мэшымкээ, социальнэ льэныкъомкээ, экономикэмкээ, гъогушынымкээ, туризмэмкээ, спортымкээ, культурэмкээ, наукаемкээ гъэхъагъэу илэхэм Адыгейр непэ арыгушхон ыльэкыщ. Зыпкъ итэу хэхъоныгъэ ышынымкээ амалхэр зэкэе республикэм илэх. Общественнэ-политикэ зыпкыитыныгъэм икъэухъумэн анахъэу аналэ зытырагъетырэ льэныкъохэм ащищ. Адыгэ Республиктэр зызэхашагъэр ильэс 30 зэрэхъурэр мыгъэ, автономиет ия 100-рэ ильэс къекирэгъым хэдгээунэфыкыкыщых. Ахэр мэхъянэшхо зиэ мэфэкъых, Урысые Федерацием ишъолырхэу зэфэдэ фитыныгъэхэр зиэхэм тихэку ахэуцоным ыпэкээ гъогу кыхъэ, гъогу кын кыкыгъ.

мэтийнрээ культурэмрэ яотраслэх
пстэуми 1991-1995-ийн эхшо зы-
хэль специалистхэр аялжаж эхэ-
хүүгээ. Ильэс къес экономикэм
нахь зыкын/этийнтыг, аш дахь
хэхүүм иамалхэмийн аахаюүчтүүг.

Шылэклакіэм иғъэпсынэу Хъа-
хъурэтэ Шыхъанчэрье ригъэжь-

класс зиэ мастерхэр, Урысы-ем, Европэм, дунаим, Олим-пийскэ джэгунхэм ячемпион-хэр Адыгейм илэх хүргэ. Республиктэ телевидениеу адыга-бзэкли, урысыбзэкли зикъэтын-хэр зэхэзыщэрэр къызээла-хыгь.

Шъхафитныгъэм екIурэ гъогур

Адыгейр сыйдигъуи субъект шхъаф хъу шоиньуагъ. 1981-рэ ильэсэм тыхъэгъазэм и 3-м РСФСР-м и Законэу «Адыгэ автоном хэкум ехыилагъ» зы-фиорэр аштэгъяльэми, ащ ит-хэр агъэцакIеэштыгъэхэп. Крас-нодар краим зэрэхахъэштыгъэм ельтытыгъэу ыпшьэкIе щыIэхэм къялорэр хэкум ышIэн фаеу хууьстыгъэ, ежь зыми фитыгъэп. Краимрэ автоном хэкумрэ фитыныгъэу яIэхэр зэфэдизыгъэхэп. Хэкум пшьэрлыгъэр ыгъэ-цекIэнхэ фэягъэ, фитыныгъэ гори илаагъэп. Гупчэ, край ве-домствэхэр къатеункIеэштыгъэх. Зыми емыпхыгъэу, илофхэр ежь-ежырыэрэу зерифэжынхэм а лъэхъаным Адыгейр фэхъа-зырыгъ. Политикэ, экономикэ, культурнэ щыIэныгъэмкIе ащ опыт шүкляий, кадрэхэри ила-гъэх. Хэхъоныгъэ ышIыннымкIе, щыIэкIе нахьышIум игъэпсын кIе краир пэриоху къыифэхъу-штыгъ.

Общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэр», общественнэ-политическэ партие, движение заулэмэ ахэтхэр, интelleгииенцием илъыклохэр 1989-рэ ильэсүм Алыгэ автоном хэзүүм

истатус къэлэтыгъэним, Краснодар краим ар къыхэцыжыгъэним кіэдэухэу фежьагъэх. Урысыер бэдзэр зэфыштыкІэхэм зэратехъэрэмкІэ РСФСР-м политикэмкІэ ипащэхэм джашигъум макъэ къягэ-гульгагь. Ау экономикэ субъект шъхвафэу ушымытэу, хэкум къыщыдэкІырэ продукцием игъэзекон пэ имылъэу сыдэущтуу шэпхъякІэхэм уатехъэштгагьа? 1989-рэ ильэсым ишыншхъэу гъэзетэу «Советскэ Россием» а Ioфыгъор къыщыс-Іэтыгъагь. Аш къихъэгъе систатья «Не стесняйтесь добродоты» зыфиорэм къыщислотыкІыгъильэпкэ пэпчь лъэпкэ субъект зэхицэнэу фитыныгъэ зэрилэр. Статьяр къызыхаут нуж хэгээгум иавтоном хэку зэфвшъхвафхэм: Къэрэшэ-Щэрджэс автомон хэкум, Горнэ Алтайскэ автомон хэкум, Хакасскэ автомон хэкум арысхэм ашыщхэр къысфытеугъэх, а Ioфыгъор къызэрэсІэтыгъэмкІэ къысфэрэзагъэх. Игъоу слъэгүльгээ СССР-м и Апшээрэ Совет иде-путатхэми къыдырагъэштагь, ау краим къыхэкІыжынымкІэ ти-хэку джыри бэ ыпэ Ильыгъэр.

Республикэ статус иIЭУ

Адыгэ хэкум инароднэ де-
путатхэм я Совет изымычэзыу
сессиен 1990-рэ ильэсэм ибжы-
хэ щыыгъэм унашьо щаштагы
«Адыгэ автоном хэкум икъэра-
лыгъо-правовой статус къэлэты-
гъэнэу, РСФСР-м исубъектэу ар-
длытэгъэнэу. Къытэфэрэ подно-

мохиөхэр кылфэгъээгъэнхэу, РСФСР-м хэхьэр Адыгэ Автоном Советскэ Социалистическэ Республики щылэ зэрхь угъэмкэ цылфхэм макъэ ягъэ-тугъэнэу».

1991-рэ ильэсүм имэ葵уогы Советскэ Социалистическэ Адыгэ Республикаем икъэралыгъо суверенитет ехылгээ Декларациер аштагь. Мы ильэсүм бэдээгогум и 3-м Закончу «Адыгэ автоном хэкур РСФСР-м хэхээрэ Советскэ Социалистическэ Адыгэ Республике зэрэхъульжырэм ехыллагь» зыфиорэр аштагь. Ильэсныкъо тешлагъэу, республикэм иапэрэ Президент хадзыгы. А Іэнатэр зыфагъэшьшагъэр обществен-нэ-политическэ йофышшоо Джарымэ Аслъан ары. Республикаэр ылтээ зыщытеуцогъэ апэрэ ильэсхэм Адыгеим икъэралыгъо тамыгъэхэр — гербры, гимныр, быракъыр аухэсыгъэх. Республике статус тиэ зэрэхъульжм литературами ишуягъэ къекыгъ, журнали 4-мэ: «Жъо-гъобынэм», «Зэкъошныгъэм», «Литературнэ Адыгеим», «Родничок Адыгей» зыфиорэм якъыдэлжэкъын псынкіэу зэптуу-цаагъ.

Ильэс къинхэр

Я 90-рэ ильэсхэр хэгъэгумки, Адыгэ Республикаанын кызызрыкluагъэхэп. Экономикэмкі э зэсэгтээ шапхъэхэр хэгъэгум щыщаагъэзьеыщтыгъэх, шэпхъаклэхэм атехъэхэу рагъэжьэгъагь. Производствэр лъэшэу къезыгъэыхыгъэ, инфляциер, бюджетыр имыкуныр ыкчи нэмүкі luофыгъуабхэхэр къызэдэзыхыгъэ кризисым къыкluагъэхэр дэгъэзыхыгъэнхэ фэягъэ. Адыгейим и Президенти, и Правительстви республикэм иэкономикэ зыпкь ильэуцожыгъэенным, мэхъянешхо зилэ отраслэхэм іэпылэгъу афэхъугъэным, предпринимательствэ цыкluумрэ гуртытмрэ хэхъоныгъэ ягъэшыгъэным kуачлэу ялэр раҳыллэштыгь. 1998-рэ ильэсым нэс производствэр къеыхыгъ. Ау а лъэхъаным Адыгейим редуктор заводыр, машзаводыр, «Картонтарэр», пивэш заводыр, щэ заводхэу «Адыгейскэр», «Гиагинскэр» ыкчи нэмүкіхэр къизэтэригъэнэжыхынхэ ылъэкыгь. Непэки ахэр ары республикэм ипредприятие пэрхүүтэй бюджетыр анахъац, къызылэкчүхэрээр

Неп. Неущ.

Адыгейм 1999-рэ ильэсүүм про-
мышленнэ производствэмкэ Урысыем ятлонэрэ чыпілэр, Төмөр Кавказым ишьольырхэм апэрэ чыпілэр ацибуытыштыг.

Адыгейм лъэпкэ ордымре къашъомрекіе и Къэралыгъо ансамблэу «Испъамыер» 1991-рэ ильэсүүм зэрээхашагъэр республикэм культуремкэ ихүгъэ-шлэгъэшху хуугъэ. 1993-рэ ильэсүүм творческэ коллективиц — Къэралыгъо симфоническэ оркестэр, урыс мэкъэмә һэмэ-псымхэмкэ Къэралыгъо ансамблэу «Русскэ удалыр», Камернэ музыкальнэ театрэр зэхашагъэр. Урысыем и Правительствэ иунашьокіе Адыгейм икраеведческэ музей истатус зыкылштыгъ, Лъэпкэ музей ар хуугъэ. Адыгэ къэралыгъо къелэгъэдже институтыр къэралыгъо университет ашыжыгъ, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ институтыр къызэшыгъ. Мыекъупэ мещтышко щашыгъ.

Республикэм икъэралыгъо лъэпсэкъежыапілхэм ягъэпсын а лъэхъяны аухыгъагъ, парламентым икомитетхэр, хэбэз къулыхъухэмрэ хэбэз къутамэхэмрэ зэхашагъагъэр, федеральна лъэгапілэм ахэр юридическэ щыклигъэштихъажыгъагъ.

2002-рэ ильэсүүм къыщегъэжъагъэу 2007-рэ ильэсүүм нэс Адыгейм ипэшагъэр хызмет зэфэшхъафхэм язехъанкэ оптышко зилэгъэ мценатэу Шъэумэн Хъазэрт арь. А ильэсхэм хызымэтшапіл «Радуга» зыфилорэр Адыгейм къитдэжагъ, хэтэрхыкхэй республикэм щызылэжыхъэрэмкэ анах хызымэтшлэшхохэм ар непи зэу ашыгъ. Джаш фэдэу Ѣе заводэу «Тамбовскэр», мэкъуммэшыншлэгфермер, унэе һэпэлэгъ хызымэтшапілхэр зэхашагъэр. Инвестициихэр республикэм нахыбэу къыхалхъанхэм лъэшэу анах тырагъетыштыгъ.

Мыекъопэ къэралыгъо техно-

логическэ университетым иректорэу Тхъакуушины Аслъян 2007-рэ ильэсүүм Адыгейм и Президентэу хадзыгъ. Экономикэмкэ Ioфхэр нахыышу хью фежъагъэр. Адыгейм хэхъоныгъэ зэришыщт программэу Пэлэх къыхъэм тельтигъагъэр къыхахыгъ.

А лъэхъяным компаниу IKEA Тэххутэмийкье районым сатыу комплексу «МЕГА» зыфилорэр щигъэпсигъ. Гипсыш заводэу «ВОЛМА-Майкоп» зыфилорэр Мыекъупэ къыщизэшуахыгъ, Адыгейм псоэлэшынхэмкэ иотраслэ анахэу хэхъоныгъэ зыгъэшыгъэхэм ар зэу ашыгъ.

Мэкъуммэшими гъэхъагъэхэр щашынхэ альэкыгъ. Лэжыгъэ бэгъуагъэ апэрэ Адыгейм къызы-

фельдшер-мамыку Ызэлпэ 27-рэ агъэпсыгъэх, къудажу Улапэ амбулаторие къыдэтэджаагъ, Адыгэйэлэ район сымэджэшым диилизнэ отделение къыщизэшуахыгъ. Программэу «Земскэ доктор» зыфилорэр пхыращи хуугъэ.

Гъэсэнэгъэм ылъэныкъуи зэхъокыныгъэшүхэр фэхүгъагъ. АКъУ-м икорпусу къати 9-у зэтэтир (квадрат метрэ мини 7 зэлъызыубытырэр), бизнес-инкубаторыр къызэшуахыгъэх. МКъТУ-м медицинэ институтыр къыщизэшуахыгъ. Къэлэцыкыу ыгырьли 4 Мыекъупэ, Адыгэ-къалэ, Кошхъеблэ, Тууцож, Шэуджэн районхэм ашагъэпсыгъэх. Адыгейм ис сабыйхэу хуугъэ.

еджапілэм икорпусу спортал зыхэтир Хъатикъуае къыщизэшуахыгъ. Гъэсэнэгъэмкэ урысые организации анах дэгүхэм яспискэу хисал гъэсэнэгъэ языгъэгъотырэ Московскэ гуччэм зэхигъэуцорэм Адыгейм итурут еджапілхэр мызэу, мытлоу хэфагъэх.

Къокыпілэм щыпсэурэ лъэпкхэм искуствэхэмкэ я Къэралыгъо музей и Темир-Кавказ къутамэ иунакіе 2010-рэ ильэсүүм Мыекъуапэ шагъэпсыгъ. Непекіе ар Урысыем и Къыблэ икултурнэ-просветительське гуччэшхохэм зэу ашыгъ.

Гъэхъэшхохэр езыгъэшыщт спорт инфраструктурэ дэгүү республикэм илэх хуугъэ. Цыфхэм яспауныгъэ зыщагъэптырэ физкультуре комплекс 2013-рэ ильэсүүм икілху Мыекъуапэ къыщизэшуахыгъ. Ильэсүү зытешэм, аш ехыыцыр комплексу «Ошутенэри» щылэх хуугъэ. Ильэс заулэ зытешэм, аш фэдэ комплексхэр республикэм ирайонхэм къадэтэджаагъ. АКъУ-м спортымкэ и Унэшхуу Кобл Якубэ ыцэ зыхыырэр агъэпсыгъ, республике стадионуу «Зэкъошныгъэм» игъекэжын нахуахыгъ.

ЛъэныкъуакІхэр

Адыгэ Республике и Лышхъэу Тхъакуушины Аслъян иполномочиехэм япальэ зеким, Адыгейм ипащэу агъэнэфагъэр гъэцэлкэлэ, лыкло хэбээз къулыхъэхэм Ioф ашышлэгъэнхэмкэ оптышы зилэгъэ Къумпыйл Мурат Къэралый бикор арь. Аш икандидатурэ зекимни къыдьрагъэштагъ. Адыгейм ипэшагъэхэу Джарымэ Аслъяни, Шъэумэн Хъазэрти, Тхъакуушины Аслъани ягъэхъагъэхэм осэшхо

цощтыгъэ апэрэ ильэсхэм политики Ioфыгъохэм анахэу анах атырагъэтыштыгъэм, үүжкэ апэрэ рагъэшыгъэр экономикэм социальнэ зыпкитынгъэмрэ яхыгъэ Ioфыгъохэр арь. Адыгейм ипащхэм мы лъэныкъомкэ бэ зэшуахыгъэр. Ахэм рагъэжъэгъэ Ioфыгъохэр Къумпыйл Мурат гъэхъагъэ хэлэв лъегъэклатэ.

Ныжбыкіе сэнаушхэм Адыгейм һэлэгэгъу непэ щарацгэгъото, кадрэ резервийм изэргэу-лункэ социальнэ амалхэр щызэрхъэх. Шъээихыгъэу цыфхэм адгүшгүэх. Республике исхэр зыгъэгумэкырэ Ioфыгъохэм яхылгээгъэ къэбархэр приемнэхэмкэ, линие плырхэмкэ, СМИ-хэмкэ, социальнэ хытыухэмкэ, цыфхэм зэхахъэхэмкэ, общественникхэм адьрялэ зэлжкэгъхэмкэ къаалкхахъэх. Аш фэдэ еклонлаклэм ишуагъэкэ Ioфыгъуабэмэ язашохынкэ наху къеклуре амалхэр къаалхэр.

Адыгейм игъэцэлкэлэ хабза экономикэм социальнэ лъэныкъомрэ хэхъоныгъэ ягъэшыгъэнэм ехыгъэ Ioфыгъохэр игъорыгъозэ зэшуахых. Социальнэ фэнхъоныгъэхэр икьюу республике бюджетым къызэршыдальтэхэрээм, аш ифедхэм зэрахахъорэм яшуагъэхэгъэ хэгъэгүм и Президентэу Владимир Путиным шъольырхэм пшъэрыльзэу къафишыгъэхэр наху шуагъэ къытэу агъэцэлнэхэ альэкы.

Республикэр къэшакло зыфхъурэ Ioфхъабзэхэм Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ къадрэгъаштэ. «Единэ Россиям» Адыгейм щыпхырищырэ партийнэ проект 15-мэ анахэу къаалгэштихъэмэ хуущт проектхэу «Къэлэ щылак», «Къэлэцыкыу спорт», «Чыгу гуччэм икультур» зыфилорэрэр. Ахэм адиштэу общественнэ зыпэхэмрэ щагухэмрэ зэтырагъэпсыхъэх, къудажхэм адэт гурьт еджапілхэр агъэпсых эгъэлжых, культурамкэ унэхэр техникикӣ, мылкуки наху зэтырагъэпсыхъэх.

Лъэпкэ проектэу «Гъэсэнэгъ» зыфилорэр диштэу Iепэлэсэнэгъэ зыхэх специалистхэм якъэгъэхъазырынкэ ишыкэгъэ амалхэр зэрахъэх. Къэлэцыкыу ыгырьлаклэхэр, гурьт еджеплаклэхэр къызэшуахых. Унэхэр агъэлжых. Наукэмкэ амалэу ялхэм, уштынхэм зарагъэушомбгъу.

Псауныгъэм икъэухуумэн фэгъэзгээгъэ лъэныкъом хэхъоныгъэ егъэшыгъэнхэмкэ Адыгейм бэ щашэрэр. Технологие пэрытхэр агъэфедхэзээ Iепэлэгъэ зэрэтирэ сымаджхэм ягъячагъэ хэхъо зэпты. Республике имедицинэ учреждение заулэмэ: республикэ, къэлэцыкыу клиникэ сымэджэхэм, республике перинаталнэ гуччэм, онкологическэ диспансерым, Х. М. Шъэумэнхынкэ ишыкэгъэ щыт медицинэ гуччэм, Адыгэкъалэ дэт район сымэджэшым непэ технологие пэрытхэр ашагъэфедэх.

(Джыри къыкэлъыкъюшт).

щашыгъягъэр 2008-рэ ильэсүүм арь. Джашыгъум фышхъэ лэжыгъэу, джэнч лъэпкэ зэфэшхъафхэу тонн мин 520-м ехуу къаугъоижыгъагъ, 2015-рэ ильэсүүм лэжыгъэу тонн мин 677,5-рэ къахыгъагъ.

Псауныгъэм икъэухуумэн фэгъэзгээгъэ лъэныкъоми зиушомбгъуг. А лъэхъяным къэлэцыкыу диагностическэ гуччэм,

ильэс 3-м къыщегъэжъагъэу ильэс 7-м нэс зыныбжхэр къэлэцыкыу ыгырьлэхэм аштэнхэмкэ непэ чэзыу ѿшыгъэ. Дэеу зылэгъурэ ыкылэхэм зэхээзхырэ къэлэцыкыуухэм атгээпсыхъээгъэ еджэлэх-интернат Мыекъупэ къыщизэшуахыгъ, Адыгэ-къали, Хъальэкъуай, Красногвардейскэми гурьт еджеплаклэхэр къадэтэджаагъэх. Гурьт

афэсшызэ, Республике и Лышхъэу Къумпыйл Мурати тишьольыр хэхъоныгъэ ышынхэмкэ джыдэдэм ыпшээ бэ зэрэдафэрэр къасло сшоигъуагъ. Ар япашэу Ioфыгъо зэшуахы. Адыгейм итеплээ зэрихъохыгъ. Адыгейм итеплээ зэрихъохыгъ. Джырэ шапхъэхэм адиштэрэ, амалыбэ зиэлэ республике ар хуугъэ.

Республикэр ылъэ зыщитеу-

ШЬХЬЭИХЫГЪЭУ

ЗЭДЭЛЖЬЭЩТЫХ

Адыгэ Республикаан хэгъэгу клоц Iофхэмкэ иминистрэу, полицием иполковникэу Иван Бахиловым республикэм икъэбарлыгъэлэс амалхэм япашхэм зэлуклэгъу адьрилагъ.

Министрэр Iэнатэм зылухъэгъе мэзитум къыклоц тишольыр еплъыккэу фырилэ хувгъэм, хабзэм иорганхэм ыкчи къэбар жууѓем иамалхэм Iоф зерадишштэм, зипэшэ ведомствэм Iофшэнры зэрэшьзэхийчэрэм ыкчи тапэккэ гүхэлтышухэу зидыгъхэм Iофтхъабзэм шатгушылагъех.

Зэлуклэгъум хэлэжвагъэх республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шьхьаэл илнэтэ зыгъэцкээр Мэшлэкъо Сайдэ, республикэ гъэзетэу «Советская Адыгея» зыфиорэм иредактор шьхьаэл Цундышк Зарэ, Къэралыгъо телерадиокомпание «Адыгейим» ипащэу Жаклэмыкъо Вячеслав, ООО-у «Аиф-Адыгея» зыфиорэм ипащэу Бзэджэхъякъо Абрек, «Мыекъопэ телевидением» иредактор шьхьаэл Андрей Грунтовыр, гъэзетэу «Майкопские новости» зыфиорэм иредактор шьхьаэл игуадзэу Вера Корниенкор.

Адыгэ Къэралыгъо университетийн иунуу «Бизнес-инкубатор» зыфиоу Iофтхъабзэр зыщыкъуагъэр къэзэрэугъоигъэхэм апэ къаплыихъагъ. Джырэ технологияккэхэу учреждением чэлхэр, щынэгъончагъэр аш зэрэшьгээпытагъэр нэрыльгэтуу квашыгъех. Ашкэл Iэнпэйгэ къафэхъугъех ректорэу Мамый Даудэ ыкчи апшэрэ еджаплээм научнэ уштынхэмкэ институт ипащэу Хъунэго Рэштидэ.

Нэүжкэл зэлуклэгъоу рагъяагъэр зерищаагъ хэгъэгу клоц Iофхэмкэ Министрствэм ипресс-кулыкъу ипащэу, Iэклоц къулыкъум иполковникэу Гъомлэшк Байзэт.

Къэбар жууѓем иамалхэм япашхэм зэлуклэгъу къызэрблэгъагъехэр зеригуапэр, полицием Iоф-

шэн игъэкотыгъэу, шьхьэиҳыгъэу къызэрагъельагъорэмкэ зэрафэрээр, тапэккэ обществэм ыкчи журналистхэм апашхъэ куулыкъур зэрэзэуҳыгъэр Иван Бахиловым ипэублэ пасалъе къыщыхигъэшыгъ.

Министрэр къызыщуучугъэхэм ашыц Адыгейим и Лышхъэ, игъэцэлкэко ыкчи ихэбзэгъэцуу органхэм Iоф зерадишшэр, джащ фэдэу общественнэ ыкчи дин организациехэм ялыхкохэм зэлуклэгъхэр зерадишшагъэхэр.

Республикэм оперативнэ Iофым изыт зыпкы щит нахь мышэм, гумкигъо къызыхэхийхэрэм ашыц телефон зэлхыныгъэр къызфагъэфедээзэ гэпцаклохэм зэрахъэхэр бзэджэшшагъэхэм япчагъэ зыкъызэриштэйрээр.

— Адыгейим нахь ыпэклиэ Iоф зыщысшшагъэ шьолтырым Ѣыпсэухэрэр шьхъэ пчагъагъэлэ хэвшыккэу нахьыб. Ау мафэм кибербзэджэшшагъэу ашы-

зэрахъэхэрэр зэфэдиз. Адыгейим Ѣыпсэухэрэм яцыфыгъэрэ яцыхшэгъуныгъэрэ тъэпцаклохэм къызфагъэфедэ. Хэгъэгу клоц Iофхэмкэ министрствэм зэпымьюу мы лъэнкъомкэ пешорыгъэшш Iофтхъабзэхэр зэхечэх нахь мышэм, интернетыр, телефон зэлхыныгъэр къызфагъэфедэхээзэ бзэджешшагъэу зэрахъэхэр имчагъэх хэхьо, — хигъенэфыкъыгъ Иван Бахиловым.

Мы ильэсэм имэзи 5 пштэмэ, гэпцагъэ зыхэль бзэджэшшагъэ 619-рэ республикэм шатхыгъ. Икыгъэ ильэсэм ебгъапшэмэ, ар фэдитlykэ нахьыб. Ахэр нахьыбэу зыщызэрахъагъэхэр Мыекъуапэ ыкчи Тэхъутэмьыкье районыр архы.

Министрэм анаэ зытыраригъэдзагъэхэм ашыц IT-бзэджэшшагъэхэр дэгээзыжыгъэнхэмкэ шынкэлэхэр къэгъотыгъэнхэу зэрэшьтэйр, ашкэл къэбарлыгъэлэс амалхэм ялэпь-

шэгъу мэхъанэшхо зэриэр. Адыгейим ашьэрэ еджепиттоу итэм ястудентхэу мы лъэнкъомкэ шэнхэгъэ куухэр зыэкIэльхэр зыхэхъэштхэ кибердружинхэм ягъэспын тегущылагъэх.

Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгейим» ипащэу Жаклэмыкъо Вячеслав министрэм фигъээзэгэе упчэхэм ашыц наркотикхэм япхыгъэ бзэджешшагъэхэм язитет. Иван Бахиловым къызэриуагъэмкэ, мы Iофым фэгъээзэгэе куулыкъум Iофшэн зэпүүрэл, наркотикхэр хэбзэнчээ зыгъэзеклохэрэр нахьыбэу къыхагъэ-

шыхэ хъугъэ. Нахьыбэромкэ агъэзекорэр синтетическэ веществовохэр зыхэль наркотикхэр архы.

Чыпэлэ гъэнэфагъэхэм ашычилатIэхээзэ интернетымкэ ашх. Бэмышэу аш фэдэу хъугъэ-шэгъэшхо Тэхъутэмьыкье районным къыщыхагъэшыгъ. «Соль» зыфалорэ наркотик лъэнкъым фэдэу килограмми 8,5-р къаахыгъ.

Зэлуклэгъум зыщылтыэсэгъэхэм ашыц Адыгейим игъогухэм къатеххуухэрэ хъугъэ-шагъэхэр. Статистикэм къызэригъэльагъорэмкэ, тызхэт ильэсэм имэзи 5 гъогу хъугъэ-шэгъи 122-рэ агъэунэфыгъ, ахэм нэбгыре 25-рэ ахэлдагъ, нэбгыри 133-мэ фыкъуагъэхэр хахыгъэх.

Мыхэр дэгээзыжыгъэнхэмкэ шуагъэ къэзьтэшт Iофтхъабзэе макъэлэ полицием эрихъэрэр. Общественнэ лынгэлээнэм епхыгъэх къэбархэу социальнэ хытыухэм къархъэхэрэм мэхъанэ зэрэлэцкъыхагъэшыгъ.

Гъогу щынэгъончагъэм епхыгъэе упчэлэ къытагъэзэтуу «Адыгэ макъэм» иредактор шьхьаэл илнэтэ зыгъэцкээрэ Мэшлэкъо Сайдэ. Урамхэу Хъахъуратэм ыцэ зыхырэм-рэ Юннатовырэ зыщызэхэйхэрэм тетхэ нэфрыгъуазэхэм ялофшэн зэрэгээпсигъээм елъытгээзэу автомобилхэр игъом зэрээпсырмыкышишухэрэм игумэкыгъо хэгэлэнхэм ар фэгъэхыгъагъ.

Iофыгъом фэгъэзэгъэ кулыкъум лъагъэлэсэнэу министрэм къыуагъ.

Коррупционэ нэшанэ зыхэль бзэджэшшагъэхэу республикэм Ѣызэрхъэхэрэм якъыхэгъэшынкээ полицием Iофшэн зэригээсээрэм къыкэлэгъагъ. «Аиф-Адыгея» зыфиорэм игенеральнэ директорэу Бзэджэхъякъо Абрек. Коррупцием пэуцужжыгъэнэ — лъэпкы щынэгъончагъэм къыгъеуцхэрэ Iофыгъо шьхьаэхэм зэрэшыцир министрэм къыуагъ. Джащ фэдэу хэбзэухъумэкло куулыкъухэр ыкчи щынэгъончагъэм иорганхэр зэгүсэхэу яшылкъэу мыш Iоф зэрэдашштэрэ аш хигъеу нэфыкъыгъ.

Зэлуклэгъум зэфэхысыжь къыфишызэ, мыш фэдэ зэдэгүшүүгээ зынхэмкээ илофшэнкээ мэхъанэ зэрилэ Иван Бахиловым къыхицэшыгъ.

— Пшъэрэльхэу зыфэдгээцүхъяхэрэр къэбар жууѓем иамалхэм ялышклохэм нахь къагурылоным фэшI мыш фэдэ зэлуклэгъухэр нахьыбэрэ зэхэтэнхэ фае. Обществэм паэ хэгъэгу клоц Iофхэмкэ Министрствэм сыйдигуу шьхьэихыгъэу ыкчи шыылпкъагъэхэлъеу Iоф зэришлэрэр алтыгъэлэсэнэи илофшэн шо шутилэпэлэгъу, — къыуагъ аш.

ІЭШҮҮНЭ Сусан.

ЕгъэшIэрэ полк

Тихэку кыышыдэкIхэрэ тхылхэр ику фэди-зэу кытIекIханхэ амал тиагъэп. Аэрү щитми, джа зэдгээгьотыгэ тIекIум мэхъэнэ ин еттыгэ, зэо мэхъаджэм итхамыкIагьо, теклоныгэшхом игушуагьэ бэрэ квазэрэх-фэштыгээр тымыгэшIэгъон тльэкIыщтыгэп.

Хъау, Советскэ Союзым ихэгъэгу имызакью дунайри фашистхэм кыззэрагъэлэгъэр тамыгэдхжигъэу, тымышIеу щитыгэп.

Шыпкъэр плоштмэ, уихгээгү, уичилэ къащыхурэ тхамыкIагьом фэгъэхыгээ тхыгэхэм уяджэнэимрэ машлом хэтгэгэхэм, аш илыуз, иулагъе непи зытельхэм анэгухэм къарыб-джыкIынир, шъузабэхэм янэпсхэр кашшуакIозэ, амакIехэр кIэзэзызэ къалотэжырэмэ уядэуныр сидэу зэфэмыдаха? Ей, ей хэкупэс адиг! Сыдэу ба птехыкIыгээр... Пльапсэ сидэу пыта? Сидэу гэхэгъэшIухэр пшыгъя? Тэхэксхэр, зичыгуж къэзгээзэжыгэхэр сидэу тынасы-пышIуа? Ары, пльапсэ мыпытэ дэдагъэмэ, хэхэсхэмкэ тина-сып темыкIогъагьэмэ, птехыкIыгэхэм сидэу укъялныя?

Хэхэсүм щыпсэухэрэ уильеп-къэгъухери IекIыб пшыгъэхэп. Ным ибыдзыщэ алуфагъэпыш, джадэхэм зэрэкIочIаджэхэм гу лыптагь. Зэрэфитиджэхэр къидэппытагь, лъэпкъыбзэр зэралэкIэзигъэр плаэ епщэкигъэп. Ашыщэу Iум-пэм укъэзы-шыгъэхэм уямыпэгэкIынир пфызэшокIыгь. Лъапсэм узэрис-сим гукуача хэбготагь. Уигу-хэлхэр Урысыем ишшхээтэхэм алъыбгъээсэнхэ, агу-рыгъэлонхэ пльэкIыгь. Хэхэс къошхэм пIэ афэпшингь, къеб-

уээпльэкIыжыгъэп... Уапэклэ улпъагь... усэхэр, романхэр птхыгъэх, орэдхэр зэхэппльхя-гъэх, IорыIуатэхэр ууљоижыгъэх. Нартхэр зэфэпхысыжыгь, лъэпкъым уфэпсэунир аш ибгъэшыгь.

Хэгъэгур кызыоджами, аш иухумаклохэм, пым пэуцужы-щихэм уадежьагь. Зын кыиль-фыгъэп фэдэу пым шуупэу-цужыгь. Фашист мэхъаджэм, хэгъэгuri, дунайри Ѣшшууху-магъэх. Упсэ уеблэжыгъэп. Лыхуужхэм ауж зыкIигбээ-нагъэп, ашэрэ лыхуужьыцIэр къэблэжыгь...

Хэхэсүм щыпсэухэрэ уильеп-къэгъухери IекIыб пшыгъэхэп. Ным ибыдзыщэ алуфагъэпыш, джадэхэм зэрэкIочIаджэхэм гу лыптагь. Зэрэфитиджэхэр къидэппытагь, лъэпкъыбзэр зэралэкIэзигъэр плаэ епщэкигъэп. Ашыщэу Iум-пэм укъэзы-шыгъэхэм уямыпэгэкIынир пфызэшокIыгь. Лъапсэм узэрис-сим гукуача хэбготагь. Уигу-хэлхэр Урысыем ишшхээтэхэм алъыбгъээсэнхэ, агу-рыгъэлонхэ пльэкIыгь. Хэхэс къошхэм пIэ афэпшингь, къеб-

гъэблэгъагьэх, хэкур ябгъэгьо-тыхыгь.

О хэкурыс адигэу тильап!! Тэхэхэсхэмкэ, хэхэсүгэхэм-кэ сидэу ба уичыгфуу тте-лтыр. Сидэу бэ дэдэ!.. Тина-сып къыхына изы Iахь нэмий-эми шукIэ пфэтшэжынир?

ЗэрэтлэкIыкIэ къэпкIугъэ тьогуанэм щыгъуазэ зытэшы, уихыльэ кыбдэтээты, гуузир кыбдэтэшчы, гушуагьор кыбдэтэгоощы, тэгъэбагьо.

Ильэс заулэклэ узэкIэбэжжэ-мэ ЕгъэшIэрэ полкым сзыз-рэхэлэжьэгъагьэр бэрэ сыгу

къэкIыжы. Хэгъэгур кыууху-мээ зыпсэ зытыгъэ сягэжь, сяняжь, сягэ ятш, ятшыпхуу, тиунэкьющ горэм исурэт Iетыгъэ зэрэсмынIыгъым иукытагьо сибу кыфызыгь. Ерагъэу цыф-хэм садэклиагь, садэхъугь. Укытагьом гъэры сишигь, си-кыIэкIыкIын слъэкIырэп. Цы-кly-цикIоу ЕгъэшIэрэ полкым сакыхкошы, гъогу напцем сиитеуцо, сахэпльэ. Синэуасэ горэ зыслэгъукIэ зэрэслэкIеу слэхэр дэсэщае, сэлам ясэхы, синэпльэгъуу пынкIеу десэгъ-зэкIы.

Ауэз полкым хэт тиунэкьющ бзылфыгъэр сэльэгьу. Ежымы си-кыешижы, кыысчыалIэ... Ежь ятэж сэсиунэкьющ. Ильэ-сийшэ зыгъэшIэгъэ лышхом исурэт нахь лыагэу къелэты... Сибу тIэкү мэзагъэ... Джи нахь фитэу жыы къэсэцш... Сыгоуцо-ныр сфеукIочIырэп, сэгэк-тэжкы, купым ахэклиадэ...

Урамыр тэзэрэмыгъэфэжы-рэ ЕгъэшIэрэ полкым сихэпльэ, си-нэхэр мэплызых, гуузим нахь гушуагьом кырифы-жьэгъэ нэпсыцэхэр си-нэгу-шхэхэм къятекхохы...

ТиусэкIо-тхэкIо цэриуо Мэц-башэ Исхъакь шудэдэ слэ-гьтурэ иусу щыщ сатырипплIыр кызжэдээз:

«Мамырми непэ тэ тихэгъуашхъэ Гухэkl гукаор нэмийкIы куап.

Шъхвафит фэхыгъэу гъашIэр зикъашхъэм

ШъумышIзу щытэп тиригугъап!».

Ау зыми зэхэзгэхырэп...

МЭЩФЭШIУ Нэдждэт.

КIэлэцIыкIухэр, къэгъэлэгъонхэр

Нысхъапэхэм псэ къапагъакIэ

Сурэтир къэгъэлэгъоным кыышытхыгь.

Пышсэхэм атехыгъэ къэгъэлэгъонхэр кIэлэ-цыкIухэм ашIогъэшIэгъоных.

ЗэлъашIэрэ тхакIоу, драма-тургэ Къуекю Налбий ытхыгъэ «Рыу, сибэцьыр» жыы хүурэл. Адыгэ Республиком и Къэральгъо филармоние инысхээпэ театрэу «Дышье къошыным» режиссерэу Нэгъой Асют щи-гъэуцугэ къэгъэлэгъоным кIэлэцIыкIухэр ягуапэу елтывгъэх.

Тэшүу Светланэ, Нэгъой Зурет, Юрий Григоренкэм, Къапэ Сайдэ, Виктория Токаренкэм, Сергей Вегериним ролхэр къашых.

Мыхъо-мышIагъэхэр зезыхъэрэ нэгъучыцэм цыфхэм ямыльку кызыфигъэфедагь, дышъэр къа-тирихыгь. Шээожьыем янэжь шу фишэ шоигуу. Дышъэр нэ-гъучыцэм кытырихыжынэу фежэе, бэшымкэ утынхэр рехых.

Шээожьыем гъусэу илэхэр нэгъучыцэм зэребэнхэрэ, Мэтиль Нурбай.

зэрагъэшынэрэр артистхэм гъэшIэгъонэу къагъэлъагьо. Нэгъучыцэм кымылэжыгъэ мылькур кытырахыжы.

ГукIегъум, зэфагъэм уафэзы-пухэрэ къэгъэлэгъонхэр та-пэки дгъеуцщых, — кыти-лиагь театрэу «Дышье къошыным» ихудожественнэ пащэу, Адыгэ Республиком инароднэ артистэу Сихыу Станислав.

КIэлэцIыкIухэр спектаклым елтихээзэ, къэгъэлэгъоныр хууль-шIэгъэ шыпкIеу къа-щэхуу. Пышсэм техыгъэр щи-лэнгъээм щальэгъун алъэкIы-щэу артистхэм алъытэ. Аш фэш ролым псэ кыпагъакIэ, инысхъапэхэм ачыпIекIэ къэ-гүшIэхээз, орэд кыаозэ тхакIом игупшигсэхэр цыфхэм алъагъээсих.

Искусствэр — тибаинагъ

ЯшІэнагъэ хагъахъо

Кіләцыкүхэм ятвorchествэ фэгъэхыгъэ фестивалыр Красногвардейскэ районым культурэмкэ и Унэ щыкүагъ.

Лъепкъ проектэу «Культурэм» хэхъэрэе республикэ Йофтхьа-бзэу «Творческэ цыфхэр» зыфиорэр щылэнагъэм щыпхираши, 2021-рэ ильэсэм ар тельтиагъ. Адыгэ Республикэм культурэмкэ и Министерствэ, республикэм лъепкъ культурэмкэ и Гупчэ, Красногвардейскэ районым иадминистрации культурэмкэ и Гээлорышланы эзхажэгъе фестивалым жанрэ зэфешхъяфхэмкэ щынэнкьюкугъех.

Красногвардейскэ районым иадминистрации иашау Гъубжъэ-къо Темур фестивалым хэлажъэхэрэм къафэгушуагъ, гъехъагъэхэр ашынху афиугъ.

Адыгэ Республикэм культурэмкэ иминистрэ игуадзэу Кушъу Светланэ зэхахъэм къызыщэгүштээм, кіләцыкү творчествэм мэхъанэу ратырэм зыкъызэри-тээр хигъенэфыкыгъ.

Кіләцыкүхэмрэ ныбжыкылхэмрэ щылэнагъэм хагъэхъоним-кіе, шэн-хэбзэшуухэм афэлпу-

гъэнхэмкэ фестивалым шуагъэу къыхырэр maklэп.

Сэнхъатэу къыхыщтым зыфагъэсэнымкэ кіләеджаклохэр искуствэм нахъ щыагъэ мэхъу. Къешъокло, ордэло ансамблэхэм ахэтых, сурэтхэр, лъепкъ пкыньюхэр ашыых. Сэнаущыгъеу ахэлтыр щылэнагъэм щылъагъектэнным фэшл фестивальхэр, зэнэкьюхэр еджаплэ афэхъу.

Адыгэ Республикэм культурэмкэ и Министерствэ «Сэнаущ цыкүхэр» зыфиорэр Программэм диштэу нэбгыри 4 еджаклохэм къахигъэшыгъ. Сертификатхэр аратыжыгъэх Любовь Герусовам, Брафтэ Эммэ, Алина Савоськом, Мышъе Иляс.

Лъепкъыбэ зыцыпсэурэ Адыгэ Республикэм икіләцыкүхэмрэ ныбжыкылхэмрэ искуствэм зэ-

фишагъэх. Фестивалыр зэрэкюрэм фэгъэхыгъэ къэгъэльгэонхэр Адыгэ Республикэм культурэмкэ и Министерствэ, республикэм лъепкъ культурэмкэ и Гупчэ янекубгъохэм къащаотагъ.

Сэнаущыгъе зыхэль еджэко 352-рэ фестивалым щызэнэкъо-къуагъ. Нэбгырэ 36624-рэ зэлукъэ-гъуагъэр зэрэклохэрэм лъыпльагъ. Iofohlanlэу «Аляксым» иашау Шхъэлэхьо Азэммат зэхэцклохэр лъэшэу фэрэзэх. Аш илэпийгъу ишуагъэкъе фестивалыр дэгъоу куагъэ.

Республикэм лъепкъ культурэмкэ и Гупчэ иашау игуадзэу Анцокъо Фатимэ къызэрэтиуагъеу, ныбжыкылхэмрэ фестивалым щызэнэкъохуээз, нэуаса зэфэхъу, щылэнагъэм хагъахъо.

Дзюдо

Үїэшыгъэ къуачэхэм ямедалищ

Урысыем и Үїэшыгъэ къуачэхэм дзюдомкэ язэнэкьюку Сант-Петрбург мэкъуогъум и 4 — 6-м щыкүагъ.

Адыгэ Республикэм дзюдомкэ ибэнэпэ-еджаплэ зыцызыгъасэхэрэ хуульфыгъэхэр алрыгъум щыбэнагъэх, хагъенэфыкылхэрэ чыпілхэр къыдахыгъэх.

Туллэрэ Айдэмыр, кг 81-рэ, алэрэ чыпілхэр зэнэкьюкум къышыгъыгъ. Пашю Алый, кг 66-рэ, Ингъуш Владимир,

кг 90-рэ, джэрзыр къафагъэшшоагъ.

Алэрэ чыпілхэр къыдэзыхыгъэ Туллэрэ Айдэмыр УФ-м дзюдомкэ икіеух зэнэкьюкуо Ионыгъо мазэм Мыекъуапэ щыклощтым хэлэжъенэу фитыныгъэ илэ хуульгээ. Урысыем и Кубок фэбэнэнхуэу фитыныгъэ зиэ хуульгэхэм Пашю Алыйрэ Ингъуш Владимиррэ ашыщых.

Медали 4

Новочеркаскэ къышыдахыгъ

СССР-м спортымкэ имастэрэу Геннадий Недвигиниин фэгъэхыгъэ шэжкэ зэнэкьюкур я 21-у Новочеркаскэ щыкүагъ. Хэгъэгум и Федеральнэ шьолъыри 3 зэлукъэгъуэх ахэлэжъагъ.

Адыгейим инарт шъаохэу Датхъужъ Алый, кг 90-рэ, Дэхъу Азэммат, кг 60, алэрэ чыпілхэр къыдахыгъэх, Урысыем дзюдомкэ икіеух зэнэкьюкуо Мые-

къуапэ бжыхъэм щыклощтым хэлэжъэштых.

Лъэцэр Амир, кг 60, Мигу Меланэ, кг 70-рэ, медальхэр къа-хыгъэх. А. Лъэцэрэм тыжыныр къыдихыгъ, М. Мигум яшэнэрэ чыпілхэр къафагъэшшоагъ.

Сурэтым итхэр: Адыгейим дзюдомкэ ибэнаклохэр С.-Петрбург хагъэунэфыкыгъэр чыпілхэр къышыдэзыхыгъэхэр.

Нэкүубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзыагъэр
ыкыдзы-
гъэкырэр:

Адыгэ Республикэм лъепкъ Йофхэмкэ, Икыб къэралхэм ашы-
псурэ тильэпкъэ-
гъуэхэм адярьиэ зэпхы-
ныгъэхэмкэ ыкы-
къэбар жуугъэм
иамалхэмкэ и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шилэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кіэ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкъэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтэу, шрифтыр
12-м нахъ цыкынен
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхъагъэхэр редакцием
зэкегъэкъюжныхъ.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутын Йофхэмкэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкэ ыкыдзы-
гъэсэгкэ амалхэмкэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чыпэ гъэлоры-
шлан, зэраушыхъятыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушахытырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкімкі
4311
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1084

Хэутынм
уздыкъэтхэнэу
щыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00
Зыщаушахытырэр
уахьтэр
Сыхьатыр
18.00

Редактор
шхъаём
ишъэрэльхэр
зыгъэцакъэрэр

Мэцлэкъо
С. А.

Пшъэдэкъыж
зыхъыре
секретарыр
Хурмэ
Х. Х.